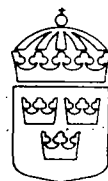

Jordbruksutskottets betänkande

1988/89:JoU20

Trädgårdsnäringen

1988/89
JoU20

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas några under allmänna motionstiden 1989 väckta motioner om trädgårdsnäringen m.m. Bl.a. följande frågor behandlas:

- Trädgårdsnäringspolitiken
- Skörde-skadeskydd
- Miljöförbättrande åtgärder

Samtliga yrkanden avstyrks med hänvisning till bl.a. utskottets tidigare ställningstaganden och pågående arbete på området.

Till betänkandet har fogats fyra reservationer (m, fp, c, vpk, mp) och två särskilda yttranden (m, c).

Motioner

1988/89:Jo242 av Bengt Harding Olson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning angående trädgårdsnäringen.

1988/89:Jo245 av Ingvar Eriksson och Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpt uppmärksamhet vad gäller nya sjukdomar och skadegörare inom trädgårdsnäringen.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om insatser för ytterligare forskning kring biologisk bekämpning inom trädgårdsproduktionen.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att medel för de i yrkande 1 angivna åtgärderna bör tas ur de avgifter som trädgårdsnäringen inbetalar i form av handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter.

1988/89:Jo259 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktade åtgärder för miljöförbättrande åtgärder inom trädgårdsnäringen.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av skörde-skadeskydd för trädgårdsnäringen.

7. att riksdagen av regeringen begär en utvärdering av trädgårdsnäringens förändrade situation.

1988/89:Jo263 av Ingvar Eriksson och Bertil Danielsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skördeskadeskydd för trädgårdsnäringen bör införas.

1988/89:JoU20

1988/89:Jo267 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

7. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att utreda formerna för samt behovet av ett stöd till trädgårdsnäringen.

1988/89:Jo270 av Marianne Jönsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till teknikutveckling för ekonomiska föreningar.

1988/89:Jo294 av Hadar Cars m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avreglering av handeln med frukt och grönsaker.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N374.

Utskottet

Trädgårdsnäringsspolitiken

Det är enligt centerpartiet mer angeläget än någonsin att genomföra en utvärdering av trädgårdsnäringens situation. Den utredning om trädgårdsnäringen som presenterades år 1982 skulle ligga till grund för en nödvändig och långsiktig politik för trädgårdsnäringen, vilket emellertid inte har skett. Inte minst mot bakgrund av de förändringar i näringens villkor som har inträffat sedan dess bör en utvärdering komma till stånd (motion Jo259 yrkande 7). Enligt motion Jo242 (fp) är trädgårdsnäringsspolitiken både ryckig och även i övrigt i hög grad bristfällig vid en tidpunkt då näringen befinner sig i ett omställningsskede. En utredning av trädgårdsnäringen begärs därför i motionens yrkande 1.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning om värdet av en utvärdering av näringens situation men anser frågan för tidigt väckt. Det förslag om en förbättrad livsmedelskontroll som är föremål för riksdagens behandling (prop. 1988/89:68) kommer – tillsammans med det arbete som på flera områden pågår för minskning av bekämpningsmedelsanvändningen – enligt utskottets mening att inverka gynnsamt på den svenska odlingen eftersom konsumenten har goda skäl att bl.a. ur hälsosynpunkt och för att stödja miljövänliga odlingsformer föredra svensk frukt och svenska grönsaker. I sammanhanget förtjänar påpekas att någon form av översyn av näringen i vart fall torde bli nödvändig i samband med Sveriges kommande ställningstaganden till EG:s s.k. inre marknad. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo242 och Jo259 i berörda delar.

Skördeskadeskyddet

I två motioner framhålls det otillfredsställande i att trädgårdsnäringen saknar motsvarighet till den möjlighet till ersättning för skördeskadador som finns inom jordbruket. Enligt motionerna Jo259 (c) yrkande 3 och Jo263 (m) bör därför ett skördeskadeskydd införas även för trädgårdsnäringen.

Liknande motioner behandlades av utskottet hösten 1988, varvid utskottet ifrågasatte den rådande situationen. Då aktuella motioner avstyrktes med hänvisning till den översyn av regelsystemet som övervägdes inom regeringskansliet (1988/89:JoU3). Utskottet har erfarit att regeringen den 22 december 1988 beslutat uppdra åt en särskild utredare att utreda behov av och former för ett skördeskadestydd för trädgårdsnäringen. Enligt direktiven bör i första hand övervägas en ordning för ett skydd liknande det som gäller för jordbruksgrödor. Uppdraget skall redovisas före utgången av september 1989 (Dir. 1988:73). I avvaktan på resultatet av detta arbete avstyrker utskottet motionerna Jo259 yrkande 3 och Jo263.

Miljöförbättrande åtgärder

I motion Jo245 (m) begärs förslag om skärpt uppmärksamhet på nya sjukdomar och skadegörare inom trädgårdsnäringen. Medel för dessa åtgärder bör utgå ur de avgifter näringen inbetalar i form av handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter (yrkandena 1 och 3). Motionärerna efterlyser också förslag om insatser för ytterligare forskning kring biologisk bekämpning (yrkande 2). Motsvarande yrkande framförs i motion Jo259 (c) yrkande 1.

Liknande yrkanden behandlades av utskottet hösten 1988. Utskottet redogjorde då för de resurser som avsatts och de åtgärder som pågår inom de med motionerna avsedda områdena (1988/89:JoU3). Enligt vad utskottet erfarit har – inom ramen för regeringens handlingsprogram för minskning av riskerna för hälsa och miljö vid användningen av bekämpningsmedel – det s.k. halveringsprogrammet därefter skärpts ytterligare genom att regeringen i september 1988 gav berörda myndigheter i uppdrag att överväga förutsättningarna för och effekterna av en ytterligare halvering, alternativt avskaffande av bekämpningsmedel i jordbruket. Kraven på utbildning för hanterande av bekämpningsmedel har i handlingsprogrammet utsträcks till s.k. klass 2-medel. I kemikalieinspektionens omprövning av äldre bekämpningsmedel ingår en genomgång av dessa medel och prövas möjligheterna att ersätta dem med mindre farliga medel. I en särskild utredning inom kemikalieinspektionen granskas de medel som används inom äppleodlingen. Slutligen vill utskottet erinra om att forskningsprogrammet om alternativa produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen finansieras med miljöavgifter. Med hänvisning till det anförda och i avvaktan på den av regeringen till våren 1990 aviserade forskningspolitiska propositionen avstyrker utskottet motionerna Jo245 och Jo259 yrkande 1.

Vpk framhåller i motion Jo267 som angeläget att trädgårdsnäringen ges en rimlig kompensation för de negativa effekterna av avvecklingen av importregleringen för äpplen och päron. Behovet av och formerna för ett sådant stöd måste enligt yrkande 7 utredas. Inom ramen för detta stöd bör också omläggning till alternativ odling kunna stimuleras.

Utskottet har i flera sammanhang och senast i samband med behandlingen av årets budgetproposition framhållit vikten av att den svenska trädgårdsnäringen och dess internationella konkurrenskraft bevaras. Beslutet hösten 1988 om importstopp för äpplen och päron under viss del av året har

aktualiserat frågan om särskilda stödåtgärder. Den i budgetpropositionen angivna bidragsramen godtogs tills vidare av utskottet som förutsatte att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om höjning av ramen om de fortsatta förhandlingarna med odlarna skulle ge vid handen att ytterligare resurser är nödvändiga för att bevara fruktodlingens konkurrenskraft (prop. 1988/89:100, bil. 11, JoU12, rskr. 156). Vad beträffar motionens förslag om stimulans av alternativ odling hänvisas till vad utskottet hösten 1988 anförde i samband med behandlingen av ett antal motioner om miljövänliga metoder inom trädgårdsnäringen. Bl.a. erinrade utskottet om lantbruksnämndernas rådgivning i alternativ odling, Skogs- och jordbrukets forskningsråds forskningsprogram för alternativa produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen och lantbruksstyrelsens s.k. alternativodlingsråd för jordbruks- och trädgårdsnäringsarna (1988/89:JoU3). Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo267 yrkande 7.

Övrigt

I motion Jo270 (c) anføres att betydande vinster vore att hämta genom satsning på metod- och teknikutveckling i trädgårdsnäringen, såväl av själva odlingen som av hantering och lagring. Som exempel framhåller motionären Kalmar-Öland Trädgårdsprodukter, en ekonomisk förening i Småland. Ekonomiskt stöd till föreningar med denna inriktning bör därför kunna ges.

Utskottet har nyligen i samband med sin behandling av budgetpropositionens bilaga 11 behandlat frågan om bidrag till ny teknik på området (1988/89:JoU12 punkt 7). Utskottet vill i sammanhanget erinra om att finansiellt stöd även i andra former kan utgå till trädgårdsnäringens företag. Garantilån kan beviljas till investeringar, främst i växthus, och bidrag kan ges till bl.a. energisparåtgärder. Motion Jo270 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Enligt motionärerna i motion Jo294 (fp) bör en avreglering ske av handeln med frukt och grönsaker.

Med anledning av motionen vill utskottet erinra om att riksdagen i olika sammanhang ställt sig positiv till en inriktning av den svenska handelspolitiken mot breddat handelsutbyte och minskad reglering. Riksdagen har emellertid understrukit att – mot bakgrund av den struktur som råder på världsmarknaden för livsmedelsprodukter – ett ensidigt upphävande av de svenska restriktionerna inte framstår som ett realistiskt alternativ (bl.a. 1988/89:JoU2 y). Utskottet vidhåller denna uppfattning. Något särskilt riksdagens uttalande med anledning av motion Jo294 är enligt utskottets mening inte påkallat.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *trädgårdsnäringens politik*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo242 yrkande 1 och 1988/89:Jo259 yrkande 7.
2. beträffande *skördeskadestydd*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo259 yrkande 3 och 1988/89:Jo263.

3. beträffande *miljöförbättrande åtgärder*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo245 och
1988/89:Jo259 yrkande 1,
4. beträffande *stöd till trädgårdsnäringen m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo267 yrkande 7,
5. beträffande *stöd till ekonomiska föreningar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo270,
6. beträffande *avreglering av handeln med frukt och grönsaker*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo294.

Stockholm den 11 april 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Hans Gustafsson

Närvarande: Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Margareta Winberg (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Håkan Holmberg (fp), Karin Starrin (c) och Berndt Ekholm (s).

Reservationer

1 Trädgårdsnäringspolitiken (mom. 1)

Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Håkan Holmberg (fp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Inledningsvis kan utskottet konstatera – vilket också framförs i 1987 års långtidsutredning – att en samordnad politik saknas för trädgårdsnäringen. Nu gällande politiska riktlinjer från år 1979 måste anses föråldrade. Den utredning om trädgårdsnäringen som presenterades år 1982 var ämnad att ligga till grund för den långsiktiga och samordnade politik som erfordras för näringens utveckling. Så har emellertid inte skett. Än allvarligare är emellertid att kunskaperna om näringen är otillräckliga. Såväl långtidsutredningen som utskottet har påtalat att näringen kan komma att ställas inför stora problem under de närmaste tio åren. Inte minst mot bakgrund av de förändringar i näringens villkor som har ägt rum sedan år 1982, är det enligt utskottets mening i dag mer angeläget än någonsin att en utvärdering av trädgårdsnäringens situation kommer till stånd. Utskottet ansluter sig således till de synpunkter som framförs i motionerna Jo242 och Jo259. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1988/89:JoU20

1. beträffande *trädgårdsnäringspolitiken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo242 yrkande 1 och 1988/89:Jo259 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2 Miljöförbättrande åtgärder (mom. 3)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Liknande yrkanden" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Som en direkt följd av att vissa bekämpningsmedel inte längre tillåts i vårt land har nya sjukdomar och skadegörare komplicerat produktionen inom trädgårdsnäringsringen. Som framhålls i motion Jo245 är det därför mycket angeläget att skärpa uppmärksamheten på dessa problem och att vidta effektiva åtgärder för att undvika ytterligare problem för näringen i detta avseende. Eftersom det är samhällets ambition att reducera kemikalieanvändningen så långt möjligt, är det också samhällets skyldighet att medverka till att utveckla andra medel mot sjukdomar och skadegörare. Dessa åtgärder bör finansieras med de medel som trädgårdsnäringsringen inbetalar i form av handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter. Enligt utskottets mening är den mest miljövänliga metoden mot sjukdomar och skadegörare s.k. biologisk bekämpning, en metod som i dag används vid växthusodling av tomater och gurkor. Vad gäller odlingen av prydnadsväxter och frilandsodlingen av bl.a. grönsaker är kunskaperna om metoden emellertid otillräckliga. I likhet med motionärerna anser utskottet att väsentligt ökade resurser bör avsättas för att stödja forskningen på området. Det är även angeläget att användningen av biologisk bekämpning kan utvidgas till allt fler grödor inom trädgårdsnäringsringen. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo245 bör ges regeringen till känna. Med det anförda anser utskottet motion Jo259 yrkande 1 i allt väsentligt tillgodosedd. Motionen bör således inte i denna del medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *miljöförbättrande åtgärder*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo245 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motion 1988/89:Jo259 yrkande 1 utan vidare åtgärd.

3 Miljöförbättrande åtgärder (mom. 3)

Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Liknande yrkanden" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo259 har kontroller visat att kemiska växtskyddspreparat används restriktivt av svenska trädgårdsodlare. För att ytterligare minska användningen av dessa medel har näringen utvecklat metoder för

biologisk bekämpning av främst skadeinsekter. Inom näringen pågår försök för att med effektiva biologiska metoder bekämpa svampar och andra organismer.

I likhet med jordbruksnäringen erlägger trädgårdsnäringen en avgift på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Utskottet vill erinra om att när dessa avgifter infördes beslutade riksdagen samtidigt att intäkterna skulle användas för forskning och utveckling av miljövänliga metoder och för andra särskilda miljöåtgärder inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna. Så är emellertid inte alltid fallet. Som framhålls i motion Jo259 finns det därför anledning betona att de avgiftsmedel som härrör sig från trädgårdsnäringen bör användas för sådana miljöförbättrande åtgärder som kan komma näringen till del. Enligt utskottets mening bör ur dessa medel även kunna utgå omlägningsstöd till de odlare som avser att övergå till alternativa odlingsformer. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo259 yrkande 1 bör ges regeringen till känna. Med det anförda anser utskottet syftet med motion Jo245 i allt väsentligt tillgodosett. Motionen bör således inte medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *miljöförbättrande åtgärder*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo245 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motion 1988/89:Jo245 utan vidare åtgärd,

4 Stöd till ekonomiska föreningar (mom. 5)

Lennart Brunander och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet har" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Utskottet måste dessvärre konstatera att den svenska trädgårdsnäringen har stora svårigheter att konkurrera på lika villkor gentemot importen. Som framhålls i motion Jo270 skulle satsningar på metod- och teknikutveckling såväl av odling som lagring och hantering kunna medföra betydande fördelar för den svenska trädgårdsnäringen och bidra till att skapa en bättre konkurrensneutralitet. En verksamhet med denna inriktning bedrivs med framgång av Kalmar-Öland Trädgårdsprodukter. I bilaga 11 (jordbruksdepartementet) till årets budgetproposition har beräknats 7 milj. kr. för rationalisering och energibesparande åtgärder inom trädgårdsnäringen. Av dessa medel bör enligt utskottets mening stöd även utgå till odlare som samarbetar i gemensamhetsanläggningar. Ett sådant samarbete pågår t.ex. mellan Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter och Sveriges lantbruksuniversitet. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo270 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *stöd till ekonomiska föreningar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo270 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1 Skördeskadeskydd (mom. 2)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (m) anför:

Vi anser det tillfredsställande att regeringen – om än enligt vår mening något sent – har påbörjat arbetet med att tillskapa ett skördeskadeskydd även för trädgårdsnäringen, vilket också har begärts i motion Jo258 yrkande 1.

Vi förutsätter nu att den del av motionen – yrkande 2 – som behandlar frågan om införande av ett s.k. trädgårdskonto med möjlighet till resultatutjämning över en period kommer att få en positiv behandling i skatteutskottet.

2 Skördeskadeskydd (mom. 2)

Lennart Brunander och Karin Starrin (c) anför:

Centerpartiet har under lång tid begärt inrättande av ett skördeskadeskydd för trädgårdsnäringen liknande det för jordbruksnäringen. Vi kan med tillfredsställelse notera att regeringen nu – sent omsider – påbörjat arbetet med en utformning av ett trädgårdsnäringens skördeskadeskydd. Vi avvaktar ett förslag från regeringen.